

практики, необхідністю створення методологічних орієнтирів, на які мав би орієнтуватися законодавець у процесі поточної правотворчості щодо компенсацій.

Список використаних джерел

1. Кодекс законів про працю України: Закон УРСР від 10.12.1971 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1971. – Додаток №50. – Ст. 375.
2. Трудовое право в вопросах и ответах : учеб.-справ. пособие / под ред. В. В. Жернакова. – 2-е изд., перераб. в доп. – Х. : Одиссей, 2002. – 656 с.
3. Мацюк А. Р. Трудовое право в вопросах и ответах : справочник / А. Р. Мацюк, З. К. Симорот. – К. : Политиздат, 1988. – 287 с.
4. Цимбалюк С. О. Теорія компенсації та компенсаційного пакета / Цимбалюк С. О. // Соціально-трудові відносини: теорія та практика : зб. наук. праць. – 2012. – № 1(3). – С. 83–89.

Ключові слова: компенсації, компенсаційні виплати, гарантії, трудове законодавство, працівник.

Науковий керівник: д.ю.н., професор Чанишева Г. І.

**Кириченко Аліна Олександрівна,
Стрембій Анна-Марія Андріївна**

студентки 2-го курсу факультету міжнародно-правових відносин
Національного університету «Одеська юридична академія»

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТЬ «СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ» І «СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ»

На сьогоднішній день актуальність теми дослідження визначається необхідністю подальшого розвитку системи соціального забезпечення та соціального захисту населення, без якої неможливе існування будь-якого сучасного демократичного суспільства. Все більше ця проблема постає у зв'язку з радикальними перетвореннями, що відбуваються в Україні на сучасному етапі розвитку. Спроба в цих умовах виробити єдині, універсальні визначення «соціальний захист» і «соціальне забезпечення» доводить свою неефективність. Метою даної статті є аналіз сутності юридичних категорій «соціальне забезпечення» і «соціальний захист», адже важливе значення має визначення даної області соціальних відносин, що підлягають правовому регулюванню за допомогою даної категорії.

Цьому питанню присвячені праці таких вчених як: Сирота І.М., Тарасенко В. С., Болотіна Н.Б., Решетняк Р.Н., Бондар І.К., Шамрай В.О. В законодавстві не закріплено визначення понять

«соціальне забезпечення» і «соціальний захист», що і спричинило літературне розходження думок серед вчених щодо розуміння даних категорій.

Розглядаючи будь-яке явище, перш за все необхідно дослідити понятійний апарат, його правове визначення. Основною проблемою даного дослідження є те, що досить часто вони вживаються як тотожні. Тому аналіз наукової юридичної літератури показує відсутність єдиної точки зору на ці поняття не лише в Україні, але і в зарубіжній юридичній літературі. Фундаментальну роль для порівняння відіграють терміни «захист» та «забезпечення». За допомогою етимологічного словника ми зрозуміли, що термін забезпечення має досить широке значення, все ж таки можна сказати, що це створення умов, гарантування прав і свобод людини і громадянина, реалізація здійснення [1]. Забезпечувати означає надавати кому-небудь достатні матеріальні засоби до існування, задовольняти кого-небудь у якихось потребах.

Вперше термін «соціальне забезпечення» з'явився ще в радянські часи і далі отримав визнання у всьому світі. Офіційне закріплення зазнав у міжнародному пакті про економічні, соціальні і культурні права, який був прийнятий Генеральною Асамблеєю ООН 16 грудня 1966 року. Також термін «соціальне забезпечення» був наведений у Постанові Верховної Ради України «Про проект концепції соціального забезпечення населення України» схваленої постановою Верховної Ради України від 21 грудня 1993 року [2].

У довідковій літературі термін «захист» визначається як «заступництво, охорона, підтримка». Поняття «соціальний захист» має широке і вузьке тлумачення. У широкому розумінні це визначення розглядають як діяльність держави спрямовану на забезпечення процесу формування повноцінної особистості, створення умов для самовизначення й утвердження в житті. У вузькому — розглядається як сукупність економічних, правових заходів котрі забезпечують достатнє існування людини, додержання найважливіших соціальних прав громадян: право на працю, на освіту, на житло, на відпочинок, на безпечне довкілля, на охорону здоров'я, на безпечні умови праці, на заробітну плату не нижче встановлених мінімальних стандартів та інші. Сам термін «соціальний захист» з'явився у другій половині XX століття після терміну «соціальне забезпечення».

При розмежуванні цих термінів слід опиратися на ч. 1 ст. 46 Конституції України, у якій зазначається, що «громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття, а також у старості та інших випадках передбачених законом». Отже, можна зробити висновок, що термін «соціальний захист» значно ширший ніж «соціальне забезпечення». Тобто під «соціальним забезпеченням» розуміється система суспільно-економічних заходів спрямованих на матеріальне забезпечення

населення від соціальних ризиків (хвороба, інвалідність, старість, втрата годувальника, безробіття, нещасний випадок на виробництві тощо). На думку вченого М.Д. Бойко соціально-економічні заходи з «соціального захисту» крім матеріального забезпечення передбачають компенсаційні виплати, поновлення прав та інші соціальні гарантії, що визначається не тільки нормами права соціального забезпечення, а й нормами трудового, адміністративного, цивільного та інших галузей права [3, с. 115].

В.С. Тарасенко вважає, що термін «соціальний захист» давно використовувався у світовій практиці та замінив термін «соціальне забезпечення». Дослідниця відзначила актуальним застосовувати поняття «соціальний захист», оскільки йдеться про захист найбільш уразливих верств населення [4, с. 13]. На нашу думку, також більш доцільно використовувати термін «соціальний захист» тому, що організаційно-правова система, що існує в Україні для забезпечення населення від соціальних ризиків не дає змогу застосовувати термін «соціальне забезпечення». Це підтверджується положенням Конституції України (ст.46), де визначається право громадян на соціальний захист. Отже, підсумовуючи вищезазначене ми стверджуємо, що в нашій державі закладено інститути саме системи соціального захисту.

Список використаних джерел

1. Радзівська В.В. Формування правового визначення поняття механізму забезпечення прав і свобод людини та громадянина / В.В. Радзівська [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.dspace.uabs.edu.ua/bistream/123456789/1758/1/12.pdf>.
2. Про проект концепції соціального забезпечення населення України : Постанова Верховної Ради України від 21.12.1993 р. №3758-ХІІ // Відомості Верховної Ради України, — 1994. - №6. — Ст. 31.
3. Бойко М.Д. Право соціального забезпечення України: навч. посіб.: — К.: «Олан», 2004. — 312 с.
4. Тарасенко В.С. Правове забезпечення соціального захисту дітей-інвалідів України: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.05. / В.С.Тарасенко; Нац.ун. «Одеська юридична академія». — Одеса, 2005. — 18 с.

Ключові слова: соціальний захист.

Науковий керівник: к.ю.н., асистент Наньєва М. І.